

Marzena Dudek, nauczyciel wiedzy o społeczeństwie

XXVII Liceum Ogólnokształcące im. Zesłańców Sybiru w Lublinie

Scenariusz lekcji z wiedzy o społeczeństwie w klasie II liceum (po gimnazjum)

Temat lekcji: Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Immunitet parlamentarny.

Cel ogólny – Poznanie form parlamentu ze wskazaniem przykładów parlamentów jednoizbowych. Odróżnienie form immunitetu parlamentarnego oraz ocena zasadności jego stosowania.

CELE LEKCJI:

Wiadomości

- A. Zapamiętywanie wiadomości, uczeń: definiuje pojęcia: unikameralizm i bikameralizm, immunitet formalny, immunitet materialny; wymienia przykłady państw z parlamentem jednoizbowym.
- B. Zrozumienie wiadomości, uczeń: wyjaśnia czym różni się immunitet formalny od materialnego.

Umiejętności

- C. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych – uczeń: charakteryzuje rozkład form jednoizbowych i dwuizbowych parlamentu na świecie; odróżnia formy immunitetu parlamentarnego (formalny, materialny).
- D. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych – uczeń: ocenia zasadność immunitetu parlamentarnego.

Cele wychowawcze

- a) Kształtowanie szacunku dla zasad państwa demokratycznego i jego procedur.
- b) Wyrabianie otwartości na odmienne poglądy.
- c) Wychowanie umiejętności wnikliwego analizowania problemu.

Nacobezu

- Wiem, co znaczy, że parlament jest unikameralny i bikameralny.
- Podaję 10 europejskich i 5 pozaeuropejskich państw z parlamentem jednoizbowym.
- Wiem jakie są rodzaje immunitetu parlamentarnego.
- Wiem, czy poseł może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej za to co mówi w Sejmie.
- Wyrażam swoje zdanie na temat zasadności funkcjonowania immunitetu parlamentarnego.

Metody

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem grafik interaktywnych, mapy i tekstu źródłowego
- pokaz
- dyskusja

Formy

- zbiorowa.

Środki dydaktyczne

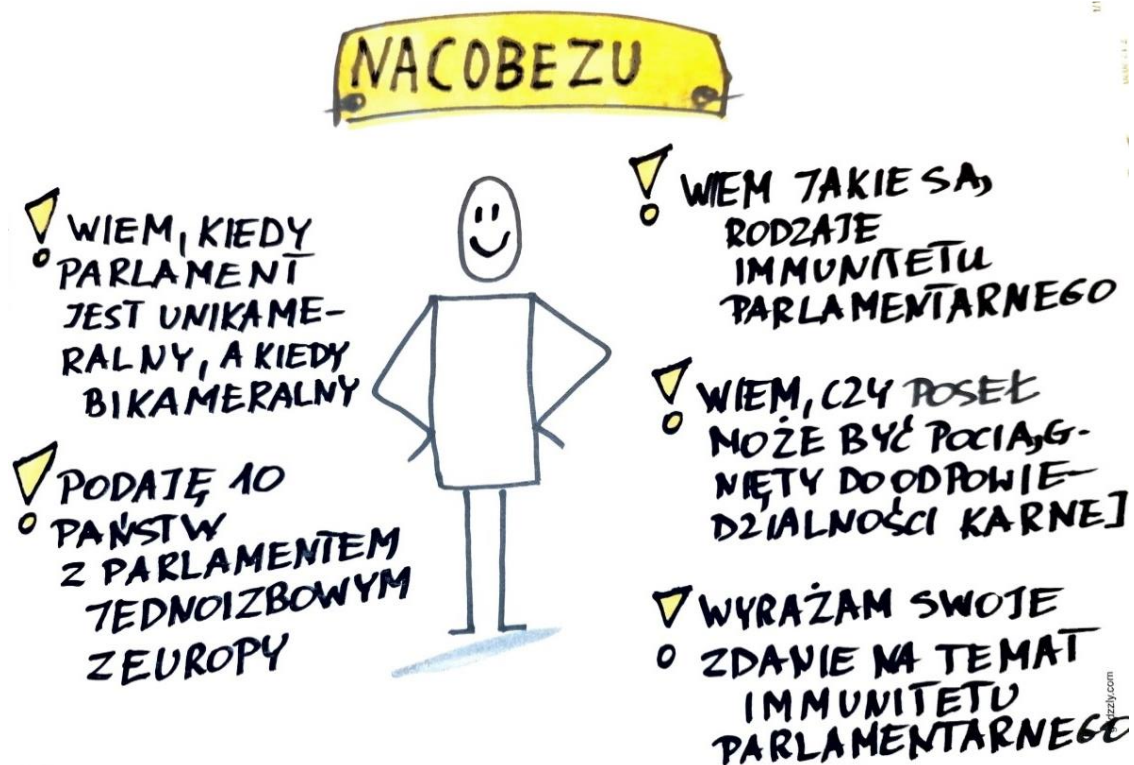
- Mapa interaktywna Państwa z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym na świecie - <https://epodreczniki.pl/a/schemat-interaktywny/DzloWcJWZ>
- <https://www.gosc.pl/doc/761690.Nietykalni> (online, dostęp 26.03.2021r.)
- – art. 105 Konstytucji RP <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
- grafika *Jak inne państwa chronią swoich parlamentarzystów?* <https://tiny.pl/rs3xh> (grafika google)
- <http://www.youtube.com/watch?v=irXiQz41Ecs&t=92s> fragment wywiadu z wicemarszałkiem Sejmu VIII kadencji Stanisławem Tyszką (0.00-1.18 min.)

Kształtowane kompetencje kluczowe

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.
3. Kompetencje cyfrowe.
4. Kompetencje obywatelskie.

I Faza przygotowawcza

1. Przedstawienie celów lekcji – nauczyciel wyświetla uczniom sketchnotkę z nacobezu-

2. Zapisanie tematu lekcji.

II Faza realizacyjna

1. Przypomnienie klasycznego podziału władzy, ukierunkowane pytaniami nauczyciela:
 - 1) Jak wygląda klasyczny trójpodział władzy wprowadzony przez Monteskiusza? (władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sędziowska).
 - 2) Co w Polsce stanowi władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską? (władza ustawodawcza – Sejm i Senat; władza wykonawcza – prezydent i rząd; władza sędziowska – niezawisłe sądy).
 - 3) Ilu izbowy parlament występuje w Polsce? (parlament dwuizbowy – Sejm i Senat).

2. Władza ustawodawcza w państwach demokratycznych – unikalizm i bikameralizm.
Nauczyciel przekazuje informację, że parlamenty we współczesnych państwach mogą mieć postać jedno- lub dwuizbową. Postać jednoizbowa nazywana jest unikalizmem a dwuizbowa bikameralizmem. Historia zna jeszcze przypadki trikameralizmu (3 izby parlamentu), który występował na przykład w RPA przed zniesieniem apartheidu.

Uczniowie zapoznają się z mapą interaktywną <https://epodreczniki.pl/a/schemat-interaktywny/DzloWcJWZ> – Państwa z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym na świecie. Nauczyciel zadaje pytania.

- 1) Bikameralizm czy unikalizm – która z form jest domeną państw z ugruntowaną demokracją (z tradycjami)? (Unikalizm przeważnie występuje w krajach małych i unitarnych).
- 2) Jaka forma dominuje w Europie? (w Europie dominuje unikalizm).
- 3) Które z państw europejskich mają formę unikalną parlamentu? (np. Węgry, Szwecja, Norwegia, Finlandia, Portugalia, Grecja, Chorwacja, Łotwa, Estonia, Grecja).
- 4) U których z sąsiadów Polski występuje unikalna forma parlamentu? (Ukraina, Słowacja, Litwa).

Nauczyciel omawia krótką historię izb parlamentu w Polsce oraz specyfikę obu izb. Z wyjątkiem lat 1919 -1922 i 1944-1989 Polska miała parlament dwuizbowy. Sejm i Senat mają identyczną kadencję, wybory posłów i senatorów odbywają się jednego dnia, a skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednocześnie skrócenie kadencji Senatu. Mimo tych zbieżności różne jest znaczenie obu izb i odmienne są ich role.

Skład Sejmu i Senatu w Polsce – nauczyciel zadaje uczniom pytanie:

- 1) Ilu posłów liczy Sejm, ilu senatorów liczy Senat w Polsce? (Sejm – 460 posłów, Senat – 100 senatorów).

Immunitet parlamentarny praca z grafiką – nauczyciel prezentuje uczniom grafikę Nietykalni? – <https://www.gosc.pl/doc/761690.Nietykalni> . Uczniowie odpowiadają na pytania

- 1) Co przedstawia grafika? (parasol rozciągnięty nad salą sejmową polskiego parlamentu, pod którym znajdują się posłowie)
- 2) Dlaczego posłów chroni parasol? (ze względu na wykonywaną pracę posłowie są chronieni immunitetem parlamentarnym)
- 3) W jaki sposób posłowie i senatorowie są chronieni? (są chronieni ze względu na pracę wykonywaną w parlamencie – immunitet materialny; oraz są chronieni przed zatrzymaniem i aresztowaniem)
- 4) Jak nazywa się forma ochrony posłów? (immunitet parlamentarny)

Immunitet parlamentarny – praca z tekstem Konstytucji RP. Nauczyciel prosi o zapoznanie się z Art. 105 Konstytucji RP z 1997 roku. – <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

1) Czego dotyczy ochrona posłów i senatorów RP?

1. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za taką działalność poseł odpowiada wyłącznie przed Sejmem, a w przypadku naruszenia praw osób trzecich może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zgodą Sejmu.

2. Od dnia ogłoszenia wyników wyborów do dnia wygaśnięcia mandatu poseł nie może być pociągnięty bez zgody Sejmu do odpowiedzialności karnej.

4. Poseł może wyrazić zgodę na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. W takim przypadku nie stosuje się przepisów ust. 2 i 3.

5. Poseł nie może być zatrzymany lub aresztowany bez zgody Sejmu, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

6. Szczegółowe zasady pociągania posłów do odpowiedzialności karnej oraz tryb postępowania określa ustawa.

Immunitet parlamentarny – nauczyciel wymienia i zapisuje rodzaje immunitetu parlamentarnego:

- **-immunitet materialny** – poseł i senator za swoją działalność związaną z wykonaniem mandatu (np. wystąpienia w parlamencie, głosowanie, praca w komisjach) odpowiada wyłącznie przed Sejmem lub Senatem;

- **immunitet formalny** – parlamentarzysta nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem schwytania go na gorącym uczynku. Nie może być też bez zgody Sejmu lub Senatu pociągnięty do odpowiedzialności karnej, chyba że sam zrzeknie się immunitetu lub gdy Sejm (Senat) zezwoli na prowadzenie postępowania w danej sprawie.

Immunitet parlamentarny na świecie – przykłady. Nauczyciel prezentuje uczniom grafikę Jak inne państwa chronią swoich parlamentarzystów? <https://tiny.pl/rs3xh>

Jak inne państwa chronią swoich parlamentarzystów

 <p>Holandia – od 1884 r. deputowani do parlamentu ponoszą odpowiedzialność karną na takich samych zasadach, jak zwykli obywatele. Nie można jednak pociągnąć ich do odpowiedzialności karnej lub cywilnej za wystąpienia związane ze sprawowaniem mandatu</p>	 <p>Francja – parlamentarzysta nie może być aresztowany, nie można także ograniczyć jego wolności w sprawach dotyczących zbrodni lub występku bez uprzedniej zgody biura izby. Spod immunitetu wyłączone są przypadki przylapania na gorącym uczynku lub skazania prawomocnym wyrokiem sądowym</p>
 <p>Portugalia – deputowani nie ponoszą odpowiedzialności cywilnej, karnej, dyscyplinarnej za poglądy wyrażone w czasie sprawowania swoich funkcji</p>	 <p>Irlandia – immunitet chroni członków parlamentu przed wszelkimi krokami prawnymi, które mogłyby ograniczyć ich wolność słowa i swobodę działania. Nie dotyczy to podejrzeń o zdradę, ciężkie przestępstwo lub naruszenie porządku publicznego. Deputowany nie może też zostać aresztowany w drodze na posiedzenie, w drodze powrotnej oraz podczas przebywania w obrębie izby</p>
 <p>Belgia – parlamentarzysta nie może być ścigany ani pozbawiony wolności bez zgody właściwej izby, z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku</p>	

Zródła: „Immunitet parlamentarny. Zagadnienia podstawowe”, opracowanie Biura Analiz Sejmowych

Jak inne państwa chronią swoich parlamentarzystów / Dziennik Gazeta Prawna

W którym z przedstawionych przykładów widać różnicę w stosunku do sytuacji występującej w Polsce? Czego dotyczy różnica? (np. Holandia – parlamentarzyści ponoszą odpowiedzialność karną jak inni obywatele, czyli nie posiadają immunitetu formalnego)

Immunitet parlamentarny – potrzebny czy nie? – dyskusja.

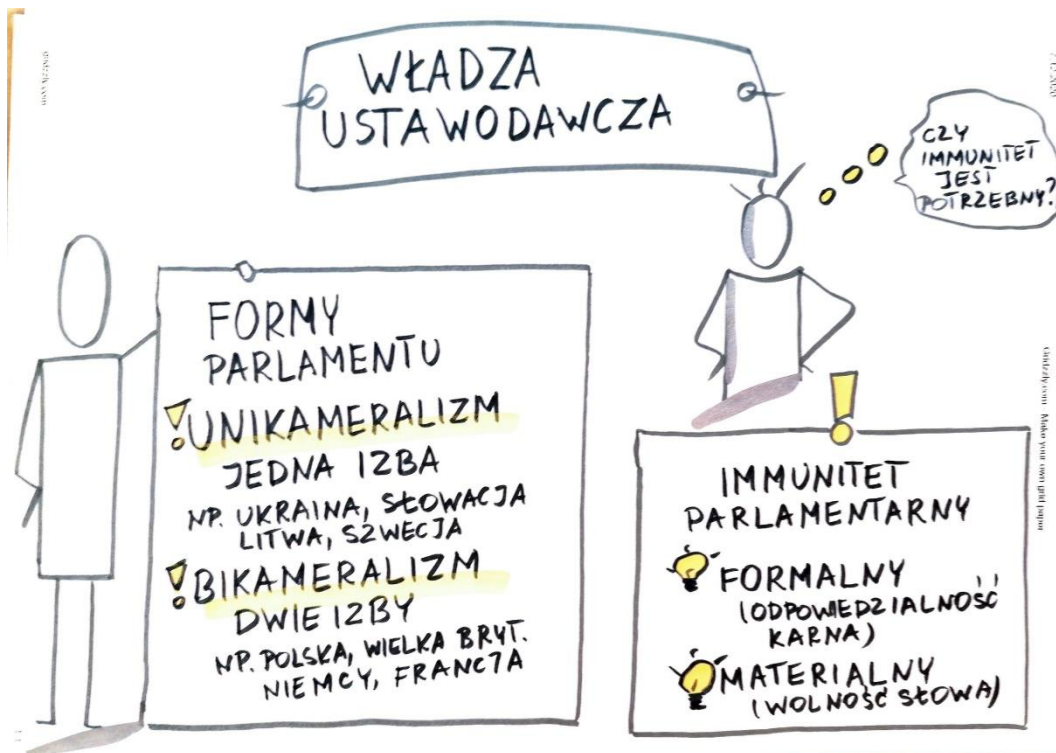
1) Wprowadzenie do dyskusji - Fragment wywiadu w wicemarszałkiem Sejmu VIII kadencji Stanisławem Tyszką na temat zniesienia immunitetu - <http://www.youtube.com/watch?v=irXiQz41Ecs&t=92s> (0.00-1.18 min.)

2) Dyskusja – uczniowie zastanawiają czy zasadne byłoby zniesienie immunitetu parlamentarnego.

Pytania pomocnicze: Czy twoim zdaniem immunitet chroniący posłów i senatorów przed odpowiedzialnością karną powinien być zniesiony? Czy immunitet formalny mógłby być zniesiony w jakimś zakresie (np. może funkcjonować tylko podczas sesji parlamentarnych). Czy immunitet materialny powinien funkcjonować przez całą kadencję czy też podczas wystąpień w parlamencie?

III Podsumowanie lekcji

Uczniowie otrzymują podsumowanie poznanych wiadomości w postaci sketchnotki – , która zostaje wyświetlona na tablicy.

Nauczyciel wyświetla uczniom pytania, prosi o wybranie jednego/dwóch z nich i dokończenie zdania.

1. Dziś nauczyłam/Nauczyłem się....
2. Zrozumiałam/Zrozumiałem, że ...
3. Przypomniałam/Przypomniałem sobie, że...
4. Zaskoczyło mnie, że...
5. Dziś osiągnęłam/osiągnąłem założony cel, bo...

Najbardziej aktywni uczniowie otrzymują plusy.

IV Praca domowa

Dla wszystkich:

Znajdź 2 przykłady złożenia wniosku o uchylenia mandatu poselskiego dotyczące posłów lub senatorów obecnej kadencji Sejmu. i napisz jakie były powody składania wniosków. (Przykłady: Tomasz Grodzki – marszałek Senatu - sprawa dotycząca łapówek, Sławomir Nitras (KO) – naruszenie nietykalności cielesnej drugiego posła).

Dla chętnych:

Przeprowadź ankietę internetową wśród swoich rówieśników na temat zasadności likwidacji immunitetu formalnego za przestępstwa karne dla posłów i senatorów.